

**ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ
ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ**

**«ΕΛΛΑΔΑ & ΒΑΛΚΑΝΙΑ:
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ»**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 17-18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1997

ΒΑΛΚΑΝΙΑ, Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΚΑΜΠΗ

Κυρίες και Κύριοι,

Σας ευχαριστώ που μου δίνετε την ευκαιρία να σας παρουσιάσω τις θέσεις της Κυβέρνησης και τις δράσεις της απέναντι στις εξελίξεις στα Βαλκάνια.

Χαίρομαι ιδιαίτερα, που διαπιστώνω ότι αυτό το συνέδριο καταγράφεται στη συνείδηση της κοινωνίας ως θεσμός συνάντησης ιδεών και προβληματισμών για τις εξελίξεις στα Βαλκάνια, την οικονομική τους ανάπτυξη και συνεργασία, τις πρωτοβουλίες ιδιωτικών και δημοσίων φορέων, τη διαμόρφωση μιας νέας πραγματικότητας σταθερότητας, ανάπτυξης, συλλογικής και ατομικής ευημερίας.

Σήμερα στα Βαλκάνια ζούμε πάλι μια δύσκολη περίοδο. Η διαδικασία της μετάβασης σε σταθερές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, η οικοδόμηση ενός σύγχρονου πολιτικού συστήματος, μιας νέας κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, περνάει αναπόφευκτα από την δύσκολη φάση της μετάβασης, αναδεικνύεται σε μια δύσκολη επιχείρηση, με οπισθοδρομήσεις και αβεβαιότητες.

Οι εξελίξεις είναι άνισες, προσδιορίζονται καθοριστικά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα εσωτερικά προβλήματα κάθε χώρας. Συχνά ενέχουν τον κίνδυνο τροφοδότησης κρίσεων σε άλλα μέτωπα, σε αλυσιδωτές παρενέργειες αποσταθεροποίησης

όσων βημάτων έγιναν με κόστος και προσπάθεια τα τελευταία χρόνια.

Η μακροοικονομική σταθερότητα δεν είναι δεδομένη. Οι θεσμοί και οι μηχανισμοί που είναι απαραίτητοι για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, παίρνουν καιρό να σχεδιαστούν και να εμπεδωθούν. Η κοινωνική πολιτική είναι δύσκολο να ανταπεξέλθει στις ανάγκες των «χαμένων» των αλλαγών. Η κατάσταση των οικονομιών είναι εύθραυστη, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται απρόσμενα συνθήκες έκτακτης ανάγκης.

Στα πολιτικά ή οικονομικά προβλήματα ορθώνονται παράλληλα έντονα κοινωνικά προβλήματα που αποτελούν πρόκληση για έναν κόσμο ανθρωπιστικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.

Θα είναι τα προβλήματα αυτά παροδικά; Θα ανορθωθούν οι Βαλκανικές οικονομίες; Ο Βαλκανικός οικονομικός χώρος θα είναι πόλος ανάπτυξης και ευημερίας ή θα βρίσκεται μόνιμα στο περιθώριο της ευρωπαϊκής οικονομίας; Οι βαλκανικές οικονομικές σχέσεις θα οικοδομούνται στην κατεύθυνση μιας σωρευτικής, αυξητικής διαδικασίας ή θα δημιουργούν καταστάσεις περιοδικών κρίσεων με αλληλένδετες αρνητικές επιδράσεις για όλους; Οι βαλκανικές κοινωνίες θα ξαναβρούν την συνοχή τους, ή θα αναζητούν διέξοδο των εσωτερικών προβλημάτων σε εθνικιστικές εξάρσεις;

Πρέπει με νηφαλιότητα και κατανόηση να δούμε τις σημερινές δυσκολίες που παρουσιάζονται στις φίλες γείτονες χώρες, να

επικοινωνήσουμε ουσιαστικά μαζί τους σε όλα τα επίπεδα, για να καταφέρουμε να βοηθήσουμε εποικοδομητικά.

Η Βαλκανική πολιτική μας είναι το εργαλείο που μπορεί να συμβάλλει στα Βαλκάνια της σταθερότητας, της δημοκρατίας, της ανάπτυξης και της συνεργασίας.

Καμία πολιτική είτε από την πλευρά της Ελλάδας είτε από την πλευρά των διεθνών οργανισμών δεν μπορεί να αναπτύξει το σύνολο των προσδοκώμενων ωφελημάτων για τις γείτονες χώρες αν δεν εμπεδωθεί ένα ελάχιστο κλίμα πολιτικής σταθερότητας, ένα ελάχιστο επίπεδο εκδημοκρατισμού και προσαρμογής των θεσμών, μία ελάχιστη κοινωνική συναίνεση για τους μείζονες και μακροπρόθεσμους στόχους που θέλουν να επιδιώξουν οι γείτονες χώρες.

A. Οι πολιτικές εξελίξεις - Οι ελληνικές πρωτοβουλίες

Το Συνέδριο αυτό γίνεται σε μια περίοδο όπου η κατάσταση στη γείτονα Αλβανία είναι, ύστερα από τις εξελίξεις των τελευταίων εβδομάδων, κρίσιμη.

Η ελληνική κυβέρνηση αντέδρασε άμεσα κινητοποιώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ, σε διαρκή επικοινωνία με τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, σε συνεννόηση με την Κυβέρνηση της Ιταλίας, με σειρά μονομερών πρωτοβουλιών απευθείας με την Αλβανία για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Στόχος μας η άμεση αποτροπή του κινδύνου

επιδείνωσης μια κατάστασης που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ανθρώπινα θύματα, η προστασία της ελληνικής μειονότητας, η επιδίωξη πολιτικής λύσης μέσα από τη συνεννόηση των πολιτικών δυνάμεων, η στήριξη προτάσεων για οικονομική και τεχνική βοήθεια, η προληπτική λήψη μέτρων στην παραμεθόριο για το ενδεχόμενο μια μαζικής φυγής μεταναστών, σε περίπτωση επιδείνωσης της κατάστασης. Η άμεση κινητοποίηση για ανθρωπιστική και υγειονομική βοήθεια.

Οι εξελίξεις στην Αλβανία, αλλά και στα υπόλοιπα Βαλκάνια απέδειξαν ότι χρειάζεται μια πιο ουσιαστική και ολοκληρωμένη πολιτική των Ευρωπαϊκών Οργανισμών για το σύνολο των Βαλκανίων. Απέδειξαν την δυνατότητα της Ένωσης και των οργάνων της ν' ανταποκριθούν στην κρίση. Απέδειξαν, συγχρόνως, την αναγκαιότητα οι υπό αναμόρφωση θεσμοί των διεθνών οργανισμών να εξοπλισθούν με αρμοδιότητες, μέσα και αποτελεσματικές λειτουργίες, για την αντιμετώπιση τέτοιων κρίσεων. Αυτό αφορά ιδιαίτερα την υπό διαμόρφωση κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ΔΕΕ και τον ΟΑΣΕ.

Καθίσταται όσο ποτέ επιτακτικό, στα πλαίσια των διακηρυγμένων στόχων κάθε οργανισμού, να δοθεί μια πειστική απάντηση για την ασφάλεια και την ειρήνη, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα, την τήρηση των κανόνων του διεθνούς δικαίου στα Βαλκάνια και την ευρύτερη περιοχή.

Η Ελλάδα επεξεργάσθηκε μια συγκροτημένη και συνολική πρόταση που στοχεύει στην μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση των προβλημάτων, που αντιμετωπίζουν οι χώρες της περιοχής μας σε μεταβατική περίοδο. Η πρόταση παρουσιάσθηκε στο Συμβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 24^{ης} Φεβρουαρίου και αποβλέπει στην κινητοποίηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ούτως ώστε να εξετασθούν οι δυνατότητες οικονομικής συνδρομής.

Προετοιμάζουμε σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών τη Σύνοδο μιας Διαβαλκανικής Διάσκεψης, που θα γίνει 9 και 10 Ιουνίου στη Θεσ/νίκη.

Προσφέρουμε τις καλές μας υπηρεσίες όπου είναι εφικτό για την υπέρβαση κρίσεων. Υπενθυμίζω τις μεσολαβητικές μας προσπάθειες στον χώρο της πρώην αλλά και νυν Γιουγκοσλαβίας, τις πρόσφατες πρωτοβουλίες στην Αλβανία.

Στον τομέα της στρατιωτικής συνεργασίας, η Ελλάδα συνεργάζεται με τις γειτονικές της χώρες στο πλαίσιο της «Σύμπραξης για την Ειρήνη», επί πλέον των επί μέρους διμερών συμφωνιών.

Παράλληλα οι διμερείς μας σχέσεις βρίσκονται σε ανάπτυξη ανάλογα και με τις αντικειμενικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα.

Ιδιαίτερη κινητικότητα αναπτύσσεται σε όλα τα επίπεδα με Βουλγαρία, Ρουμανία, Κροατία και Σλοβενία, στα πλαίσια συμφωνιών που προχωρούν ικανοποιητικά.

Η κατάσταση στην Αλβανία, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη και στην πρώτη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας, με τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας, αφήνει ακόμη πολλά περιθώρια βελτίωσης και ανάπτυξης των σχέσεων.

Ενδεικτικά αναφέρω την άμεση ανάγκη η Αλβανία να βγεί από την κρίση και να αποκαταστήσει δομές δημοκρατικής οικονομικής και κοινωνικής σταθερότητας. Την ανάγκη η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας να υπερβεί σύντομα τις συνέπειες της παρατεταμένης απομόνωσής της από την διεθνή κοινότητα και την συναφή υστέρηση στην αναβάθμιση των παραγωγικών της δομών. Την ανάγκη η Βουλγαρία να ολοκληρώσει την διαδικασία των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, να αποκαταστήσει την κοινωνική ειρήνη, να σταθεροποιήσει την οικονομίας της. Την ανάγκη η Πρώτη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας να ανταποκριθεί εποικοδομητικά στους όρους της ενδιάμεσης συμφωνίας.

Θέλω να υπογραμμίσω ότι η θεσμική προσαρμογή, η εμπέδωση κανόνων μιας σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, ανάλογης εκείνων που ισχύουν στις ανεπτυγμένες κοινωνίες της δημοκρατίας, της ανοικτής οικονομίας, του κράτους δικαίου, αποτελούν βασική προϋπόθεση επιτυχίας κάθε προσπάθειας

οικονομικής βοήθειας από άλλες χώρες και οργανισμούς. Η οικονομική βοήθεια πρέπει να είναι άρρηκτα δεμένη με την τεχνική βοήθεια, με την παροχή γνώσης για την εμπέδωση της δημοκρατίας, της νέας κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, την προσαρμογή των θεσμών. Διαφορετικά κάθε συμβολή θα αποδεικνύεται αργά ή γρήγορα συμβολή στον πίθο των Δαναΐδων.

Β. Θεσμική προσαρμογή και συνεργασία - Δημοκρατικός εκσυγχρονισμός

Οι οικονομίες των Βαλκανίων περνάνε από τον κεντρικό προγραμματισμό στην ανοικτή οικονομία και κοινωνία. Η σημασία της θεσμικής ολοκλήρωσης των βαλκανικών χωρών είναι καθοριστική.

Πρώτον, η οικοδόμηση νομικού καθεστώτος και “κανόνων του οικονομικού παιχνιδιού” συμβατών με αυτούς της ΕΕ είναι απαραίτητη για την εύρυθμη λειτουργία των οικονομιών και την διευκόλυνση της συνεργασίας. Στο σημείο αυτό, η Ελληνική εμπειρία προσαρμογής στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τις Βαλκανικές χώρες.

Δεύτερον, είναι γνωστό ότι ο πιο σταθερός δεσμός που μπορεί να αναπτυχθεί μεταξύ κρατών αλλά και ατόμων, βασίζεται στην πολιτιστική διασύνδεση και την θεσμική συμβατότητα. Η πολιτιστική συγγένεια φέρνει την ευκολία επικοινωνίας η οποία οδηγεί στην συναντίληψη. Έτσι, η Ελληνική Κυβέρνηση προωθεί

την ιδέα ενός Βαλκανικού Πολιτιστικού Δικτύου πόλεων και τεχνών. Οι εμπειρίες από τη Θεσ/νίκη ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης θα αποτελέσουν αφετηρία για μια μονιμότερη πολιτιστική δραστηριότητα και διαπλοκή με τις κοινωνίες στις γείτονες χώρες.

Τρίτον, η ταχεία ανάπτυξη των θεσμών δημοκρατίας στις γειτονικές χώρες είναι ίσως η καλύτερη εγγύηση της ειρήνης και της ασφάλειας. Μόνο δημοκρατικά οργανωμένες πολιτείες με αναπτυγμένη την κοινωνία των πολιτών μπορούν να μεταφράζουν τις διεκδικήσεις και ανησυχίες των πολιτών σε μελήματα της πολιτείας.

Στην θεσμική προσαρμογή και συνεργασία, καθώς και στην οικοδόμηση της κοινωνίας των πολιτών, σημαντικό ρόλο παίζουν οι μη κυβερνητικοί φορείς.

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης (με χρηματοδοτική αρωγή του Υπουργείου Μακεδονίας-Θράκης) δημιούργησε την Ένωση Βαλκανικών Δικηγορικών Συλλόγων. Η Ένωση Συντακτών Μακεδονίας Θράκης θα λειτουργήσει σύντομα το Βαλκανικό Κέντρο Τύπου και την Βαλκανική Συνομοσπονδία Δημοσιογράφων.

Η σύνοδος των Πρυτάνεων των Πανεπιστημίων των χωρών της Βαλκανικής και του Εύξεινου Πόντου που θα γίνει τον Απρίλιο στην Θεσσαλονίκη θα αποτελέσει άλλο ένα βήμα επικοινωνίας της Πανεπιστημιακής κοινότητας.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι ευαισθητοποιημένη και έχει αναπτύξει ευρύ δίκτυο σχέσεων με ανάλογους φορείς στα Βαλκάνια. Ήδη έχει αναπτυχθεί ένα ευρύτατο πλέγμα αδελφοποιήσεων Δήμων και Κοινοτήτων. Οι πολιτισμικές επαφές είναι ένα πεδίο που αναπτύσσεται ταχύτατα και έτσι δημιουργεί τις προϋποθέσεις για περαιτέρω συνεργασίες.

Είναι χαρακτηριστική η ανταπόκριση φορέων, τόσο της Πολιτείας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, όσο και ατόμων στα πρόσφατα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Βουλγαρία και η Αλβανία. Η ΚΕΔΚΕ με την ΕΝΑΕ, με τη συνεργασία του κράτους, οργανώνουν σύστημα επισιτιστικής βοήθειας. Το σύστημα αυτό σε πρώτη φάση προβλέπει την μεταφορά τροφίμων. Ήδη έχουν σταλεί δεκάδες τόννοι, ενώ πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν αναλάβει οι 24 αδελφοποιημένες πόλεις όλης της Ελλάδας. Μετά από λίγες μέρες το σύστημα θα επεκταθεί σε αποστολές φαρμάκων. Θα ακολουθήσει και η δυνατότητα συνεισφοράς από πολίτες χρηματικών συνδρομών οι οποίες θα μετατρέπονται σε είδη πρώτης ανάγκης για αποστολή. Αυθόρμητες ενέργειες σαν και αυτές σηματοδοτούν την ποιοτική διαφορά που έχει η ελληνική ενεργοποίηση στα Βαλκάνια.

Τέλος, το Κέντρο για την Δημοκρατία μπορεί να αναδειχθεί σε θεσμό παραγωγής πρωτοβουλιών και δράσεων για την εμπέδωση της δημοκρατίας του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' ολόκληρη τη Βαλκανική.

Σε ό,τι αφορά τις ενέργειες της πολιτείας :

1. Το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης συμμετέχει ενεργά στο πρόγραμμα SIGMA του ΟΟΣΑ. Το πρόγραμμα αυτό αποσκοπεί στην υποστήριξη των προσπάθειών των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην βελτίωση της λειτουργίας των κυβερνητικών τους οργάνων και των συστημάτων διοίκησής τους.
2. Έχει εδραιωθεί πλέον η αποτελεσματική συνεργασία και συνεννόηση των Ελληνικών αρχών με τις αστυνομικές αρχές Αλβανίας, Βουλγαρίας και Ρουμανίας, σε καθημερινή βάση.
3. Το Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης δημιούργησε Γραφείο Διαβαλκανικής Συνεργασίας με στόχο τον συντονισμό ενεργειών Πολιτείας και ιδιωτικών φορέων και την επίλυση προβλημάτων που ανακύπτουν στην πράξη. Ο εντοπισμός των προβλημάτων διευκολύνεται από την Επιτροπή Διαβαλκανικής Συνεργασίας, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου, της πολιτείας και των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.
4. Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι στην Ελλάδα μεταφέρουν στις χώρες τους την εξοικείωσή τους με λειτουργούντες θεσμούς τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία και πολιτεία. Η σημασία της ρύθμισης της απασχόλησης και εποχιακής απασχόλησης αλλοδαπών που θα επιτευχθεί με την πλήρη εφαρμογή του νόμου 2434/96 επεκτείνεται πολύ πέραν των αναγκών ρύθμισης της αγοράς εργασίας. Ήδη το ΠΔ που ρυθμίζει τα θέματα της καταγραφής είναι έτοιμο και αναμένει την γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ). Το ΠΔ αυτό θα το ακολουθήσουν οι λεπτομέρειες της χορήγησης της Κάρτας Προσωρινής Άδειας Παραμονής Αλλοδαπών.

Τα βήματα αυτά δεν αρκούν. Χρειάζεται καταβολή σημαντικής προσπάθειας τόσο από την πολιτεία όσο και από την κοινωνία. Πρέπει κάθε φορέας να προβληματισθεί πώς μπορεί να επικοινωνήσει με ομολόγους του στις γείτονες χώρες, που μπορεί να βρει επίπεδο συνεργασίας κοινής δράσης, ν' αναζητήσει πέρα από τα σύνορά μας αποδέκτες του έργου του, των υπηρεσιών του, της αλληλεγγύης του. Ας μην περιμένουμε πάντα να ξεπεράσουν οι άλλοι την εθνική τους ευαισθησία. Ας απλώσουμε εμείς πρώτοι το χέρι της φιλίας και της συμπαράστασης χωρίς αλαζονείες και ηγεμονισμούς. Ιδιαίτερα τα πνευματικά ιδρύματα, φορείς καταξιωμένοι για την επιστημονική δράση, για το έργο που προσφέρουν στη δική μας κοινωνία, ας ανοίξουν τους ορίζοντες δράσης τους, ας πρωτοστατήσουν στην επικοινωνία, το αμοιβαίο πλησίασμα των λαών μας, ας αποδυναμώνουν με τη δράση τους όσες τεχνητές διαχωριστικές γραμμές υπάρχουν ή καλλιεργούνται, χωρίζοντας εχθρούς και φίλους. Ας εμπνεύσουν για την ειρηνική συνύπαρξη και δημιουργικότητα στην πολυπολιτισμική πραγματικότητα των Βαλκανίων.

Γ. Οικονομική συνεργασία

Ο τομέας της οικονομικής συνεργασίας και των οικονομικών σχέσεων είναι αυτός στον οποίο σε μεγάλο βαθμό στηρίχτηκαν μέχρι τώρα σημαντικά αποτελέσματα για τις χώρες μας. Ουσιαστικά, μέσα σε 5-6 χρόνια δημιουργήθηκε ένα εκτεταμένο πλέγμα σχέσεων, που έδωσε ένα νέο σχήμα στις διμερείς και στις πολυμερείς διαβαλκανικές σχέσεις.

Οι εμπορικές ανταλλαγές μεταξύ των βαλκανικών χωρών αυξήθηκαν από 1,7 δις δολάρια το 1988 σε 4,2 δις δολάρια το 1995. Οι χώρες της περιοχής είναι αποδέκτες διεθνών επενδύσεων, μεταξύ των οποίων και ελληνικής προέλευσης, με πολλαπλά θετικά οφέλη για την ανάπτυξή τους. Ωστόσο, το 1996 οι οικονομικές επιδόσεις ορισμένων βαλκανικών χωρών χαρακτηρίστηκαν από επιδείνωση σε σχέση με το 1995. Οι εξελίξεις αυτές δείχνουν το εύρος των δυσκολιών που πρέπει ακόμα να ξεπεραστούν. Επιβραδύνουν τις δυνατότητες οικονομικής συνεργασίας, καθώς δρομολογούν νέα πολιτικά δεδομένα και στρέφουν το ενδιαφέρον κυβερνήσεων και λαών στα πιο πιεστικά εσωτερικά προβλήματα.

Οι πρόσφατες τραγικές εξελίξεις στην Αλβανία, συνεπάγονται δυστυχώς, και μια οικονομική οπισθοδρόμηση, με σοβαρά αρνητικά αποτελέσματα για την Αλβανική οικονομία. Η Ελλάδα, έχει καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για την αποκατάσταση συνθηκών ομαλότητας στη χώρα αυτή, και θα συμβάλει και οικονομικά, όταν οι πολιτικές εξελίξεις αρχίσουν να ομαλοποιούνται.

Στόχος όλων μας πρέπει να είναι, να τεθεί ο βαλκανικός χώρος μεσοπρόθεσμα σε μια πορεία σύγκλισης με την προώθηση αναπτυξιακών διαδικασιών, οι οποίες θα στηρίζουν τη μετάβαση στο σύστημα της αγοράς, μια μετάβαση θεσμικού, κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα, που απαιτεί συστηματική και μακρόχρονη προσπάθεια και στήριξη.

Πώς διασφαλίζεται μια τέτοια σύγκλιση;

Πρώτον, με την ύπαρξη συμβατών μακροχρόνιων στόχων των οικονομιών της περιοχής. Αυτό διασφαλίζεται μόνο με την **κοινή ευρωπαϊκή προοπτική** όλων των χωρών της περιοχής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως πραγματικότητα για την Ελλάδα και ως αναπτυξιακό όραμα και στόχος για τις υπόλοιπες χώρες, *ήδη* λειτουργεί προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Ήδη χώρες της περιοχής έχουν υπογράψει συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση και προσβλέπουν σε σαφή και δομημένη ενταξιακή διαδικασία.

Δεύτερον, κινητήρια δύναμη των οικονομικών σχέσεων αποτελούσε πάντοτε η **επιχειρηματική συνεργασία**. Εμπορικές, κεφαλαιακές και εργασιακές ροές δημιούργησαν ένα ευρύ πλέγμα συνεργασιών με σοβαρές επιπτώσεις στη σταθεροποίηση και ανάπτυξη των χωρών της Βαλκανικής.

Η Κυβέρνησή μας υλοποιεί μια σαφή αναπτυξιακή αντίληψη, που δημιουργεί θετικές προοπτικές τόσο για τη χώρα μας, όσο και για τις άλλες χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Προωθούμε στο χώρο της Βόρειας Ελλάδας, ένα πλέγμα υποδομών και λειτουργιών, με κεντρικό στόχο τη διεύρυνση των ευκαιριών διαβαλκανικής συνεργασίας, την ισχυρότερη παραγωγική διασύνδεση και τη σταδιακή δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οικονομικού χώρου στα Βαλκάνια, που θα βελτιώνει τις προϋποθέσεις για σύγκλιση.

Θέλω να τονίσω, ότι η Ελλάδα σε όλη αυτήν την περίοδο λειτούργησε ως σημαντικός παράγοντας στην προσπάθεια

σταθεροποίησης των γειτονικών χωρών. Για ορισμένες από αυτές, η ελληνική οικονομία αποτέλεσε τη σημαντικότερη αγορά για εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών. Οι ανταλλαγές της Ελλάδας με τις βαλκανικές χώρες υπερτριπλασιάστηκαν μεταξύ 1990 και 1995 και οι ελληνικές εξαγωγές ξεπερνούν σήμερα το 1 δις δολ. το χρόνο. Οι εισαγωγές μας επίσης από τις γειτονικές χώρες αυξήθηκαν αντίστοιχα κατά 50% περίπου φτάνοντας τα 700 εκ. δολ. Μεταξύ των άλλων βαλκανικών χωρών, η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη αγορά για τις βουλγαρικές, ρουμανικές και αλβανικές εξαγωγές. Η ελληνική οικονομία επίσης, πρόσφερε τη δυνατότητα απασχόλησης σε πολλές χιλιάδες εργαζόμενους από γειτονικές χώρες, με αποτέλεσμα τη μείωση σε αυτές της πίεσης από την ανεργία, τη δημιουργία εισοδημάτων, την αποστολή εμβασμάτων, τη μεταφορά γνώσεων στο ανθρώπινο δυναμικό, και γενικά τη δημιουργία επιδράσεων και όρων με σαφή σταθεροποιητικό ή αναπτυξιακό χαρακτήρα για γειτονικές χώρες. Οι επενδύσεις ελληνικών επιχειρήσεων στις βαλκανικές χώρες είναι επίσης ένα από τα βασικά εργαλεία, με τα οποία διασφαλίζεται η ανάπτυξη των οικονομιών μας προς συμπληρωματική κατεύθυνση και η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της συνέργειας.

Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στον τομέα αυτό τα τελευταία χρόνια είναι εντυπωσιακή. Ο αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων σε όλες τις Βαλκανικές χώρες έχει πάρει μια αξιοσημείωτη έκταση και δρα ενισχυτικά και πολλαπλασιαστικά. Το εύρος των τομέων στους οποίους δραστηριοποιούνται είναι ήδη αρκετά μεγάλο και εκτείνεται από τους περισσότερο παραδοσιακούς τομείς όπως τα τρόφιμα, τα ποτά, τα ενδύματα και οι κατασκευές μέχρι

περισσότερο εξειδικευμένους τεχνολογικά κλάδους (όπως οι τηλεπικοινωνίες), όπου οι ελληνικές επιχειρήσεις κατέχουν δυναμική θέση ανάμεσα στις υπόλοιπες ξένες επενδύσεις.

Ιδιαίτερο ρόλο παίζει η δραστηριοποίηση τραπεζών και επιχειρήσεων του χρηματοοικονομικού τομέα, η παρουσία των οποίων αφενός διευκολύνει και ενθαρρύνει τη δημιουργία νέων ελληνικών επιχειρήσεων, και αφετέρου αποτελεί εγγύηση για την ομαλή λειτουργία τους στη χώρα εγκατάστασης. Αναφέρω ενδεικτικά την παρουσία ελληνικών ιδιωτικών και κρατικών τραπεζών στα Σκόπια, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την Αλβανία και τη δραστηριοποίηση ασφαλιστικών επιχειρήσεων στη Ρουμανία και τη Γιουγκοσλαβία.

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σήμερα σε μια προνομιακή θέση να στηρίζει τη διαδικασία προσαρμογής, αναδιάρθρωσης και σταθεροποίησης στις άλλες βαλκανικές χώρες, και να ωφεληθεί και η ίδια από μια στενότερη μακροχρόνια αλληλεξάρτηση με αυτές.

Η αποτελεσματική σταθεροποίηση της οικονομίας και η γενικότερη βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος διαμορφώνουν όλο και ικανοποιητικότερους όρους προσέλκυσης ξένων επενδυτών, οι οποίοι προσβλέπουν σε περισσότερες χώρες της Βαλκανικής, όπου όμως ακόμα πιθανόν να σημειώνονται υψηλές αβεβαιότητες. Πρόσφατα, διεθνή έρευνα για λογαριασμό της Ένωσης Αμερικανικών Επιμελητηρίων της Ευρώπης, η Ελλάδα

μεταξύ 23 χωρών κατατάχθηκε στην πέμπτη θέση από πλευράς προοπτικών και επιχειρηματικού κλίματος.

Η Ελλάδα διαθέτει δύο τεράστια συγκριτικά πλεονεκτήματα για τους επενδυτές. Το πρώτο συνίσταται στο ότι έχει σταθερό θεσμικό και κοινωνικό πλαίσιο, καθαρούς κανόνες παιχνιδιού, ανοικτές αγορές, ένα ισχυρό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ένα δοκιμασμένο και σταθερό δημοκρατικό πολιτικό σύστημα, ανεπτυγμένες υποδομές και μια διοικητική μηχανή, που παρά τα μειονεκτήματά της, βελτιώνεται συνεχώς προς την κατεύθυνση της στήριξης της αναπτυξιακής διαδικασίας. Το δεύτερο συγκριτικό πλεονέκτημα είναι η συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που αποτελεί εγγύηση για την κατεύθυνση των πολιτικών της, καθώς και για την ελεύθερη πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές προϊόντων και κεφαλαίου.

Ταυτόχρονα, η κυβέρνησή μας έχει αναλάβει μιας σειρά από συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη των υποδομών, υλικών και θεσμικών, που ευνοούν τη διαβαλκανική επιχειρηματική συνεργασία :

Μέσω της υπογραφής συμφωνιών οικονομικού περιεχομένου όπως συμφωνίες για την αποφυγή διπλής φορολογίας του εισοδήματος, συμφωνίες για την προστασία και προώθηση των επενδύσεων, και ειδικές συμφωνίες, δομείται το γενικό θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να δρουν με ασφάλεια και εγγύηση οι επιχειρηματίες στη Βαλκανική.

Εδώ και τρεις περίπου μήνες λειτουργεί στους χώρους της HELEXPO, εδώ στη Θεσσαλονίκη, το Διαβαλκανικό και Παρευξείνιο Επιχειρηματικό Κέντρο (ΔΙΠΕΚ). Σήμερα βρίσκεται σε φάση οργάνωσης και ανάπτυξης, εντάχθηκε στο INTERREG με προϋπολογισμό 500 εκατ. δρχ., και θα μπορέσει να εξυπηρετήσει ουσιαστικά το στόχο της ανάπτυξης και στήριξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην περιοχή.

Η Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Εύξεινου Πόντου θα λειτουργήσει μέσα στο Μάιο, παρά τις μέχρι σήμερα καθυστερήσεις εξαιτίας της αδυναμίας κάποιων χωρών να καταβάλουν το μερίδιό τους στο κεφάλαιο της τράπεζας. Ήδη από τον Ιανουάριο ολοκληρώθηκαν όλες οι τυπικές διαδικασίες, ορίστηκε ο Πρόεδρος και ψηφίστηκε τροπολογία, ώστε να διευκολύνουμε ορισμένες χώρες στην καταβολή του αρχικού κεφαλαίου. Συγκεκριμένα, μέσω της Εθνικής Τράπεζας, η ελληνική Κυβέρνηση ανέλαβε να καλύψει με δάνειο το μερίδιο της Μολδαβίας, Αρμενίας και Γεωργίας, ώστε να ανταποκριθούν στη σχετική προθεσμία.

Πρόσθετο μέτρο για την προώθηση της οικονομικής συνεργασίας αποτελεί η χορήγηση εξαγωγικών πιστώσεων. Πολλοί Έλληνες επιχειρηματίες-εξαγωγείς αν και βλέπουν νέες αγορές, δεν μπορούν να τις εκμεταλλευτούν λόγω της έλλειψης συναλλάγματος και δυσκολιών εξόφλησής τους. Η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων συχνά προσκρούει σε θεσμικές και διοικητικές αδυναμίες των ληπτριών χωρών. Από τη μέχρι σήμερα εμπειρία μας στο θεσμό, προκύπτει η αναγκαιότητα της αναθεώρησής του,

ώστε να μην παρεμποδίζεται η ομαλή ολοκλήρωση και ενεργοποίηση των πιστώσεων. Κεντρικό ρόλο στις νέες διαδικασίες χορήγησης εξαγωγικών πιστώσεων πρόκειται να παίξει ο ΟΑΕΠ αξιοποιώντας την πρόσφατη οργανωτική του αναβάθμιση, την αύξηση του εγγυοδοτικού κεφαλαίου του, την κάλυψη νέων κινδύνων και τη δραστηριοποίησή του σε “νέες υπηρεσίες”.

Ο Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ) υλοποιεί Πρόγραμμα Δράσης για το 1997 στις Βαλκανικές χώρες, το οποίο ανέρχεται σε 500 εκ. δρχ. με στόχο τη διερεύνηση των αγορών των χωρών αυτών και την προώθηση των ελληνικών εξαγωγών, αλλά και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και δράσεις τεχνικής βοήθειας.

Η επιτυχία μιας μακροχρόνιας στρατηγικής απαιτεί ενεργοποίηση και συντονισμό των διοικητικών μηχανισμών και συνεργασία κυβέρνησης και επιχειρηματικών φορέων. Παρά την πρόοδο που επιτεύχθηκε, υπάρχουν ακόμα ουσιαστικές οργανωτικές και διοικητικές αδυναμίες, στο επίπεδο της διοίκησης που εμποδίζει την επίτευξη αποτελεσμάτων μεγαλύτερης εμβέλειας. Οι καθυστερήσεις που σημειώνονται, πρέπει επιτέλους, να ξεπεραστούν. Σχετικά με τη συνεργασία Κράτους - Επιχειρήσεων, έχει αναληφθεί πρωτοβουλία μέσω της Υπουργού Ανάπτυξης, ώστε να ακολουθήσουν οι ενέργειες εκείνες, που θα εξασφαλίσουν μια ισχυρότερη και αποτελεσματικότερη οικονομική παρουσία της χώρας μας στα Βαλκάνια.

Το τρίτο σημείο αιχμής στην οικονομική συνεργασία είναι οι **επενδύσεις υποδομής**.

Στην Ελλάδα, και κυρίως στη Βόρειο Ελλάδα, βρισκόμαστε σε ευτυχή συγκυρία: Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης χρηματοδοτεί τη σημαντική επέκταση και αναβάθμιση του ελληνικού δικτύου υποδομών, την στιγμή κατά την οποία ανασχεδιάζεται ο ευρωπαϊκός χάρτης μεταφορών. Έτσι, εκ των πραγμάτων το ελληνικό δίκτυο θα κληθεί να παίξει ευρύτερο ρόλο στην εξυπηρέτηση των ομόρων κρατών. Επιπλέον, η περαίωση των έργων του ΚΠΣ θα αποδεσμεύσει πόρους και κατασκευαστικό δυναμικό την εποχή ακριβώς που θα ωριμάζει ο σχεδιασμός και θα υλοποιείται η αναβάθμιση της Βαλκανικής υποδομής.

Ειδικότερα ως προς τις οδικές μεταφορές το υλοποιούμενο Εθνικό και Διεθνές Δίκτυο στη Βόρεια Ελλάδα αποτελείται από την Εγνατία στο σύνολό της, το τμήμα Θεσσαλονίκη - Προμαχώνας του ΠΑΘΕ, αλλά και τις κάθετες οδικές διασυνδέσεις με τις γειτονικές χώρες.

Σήμερα, η Εγνατία Οδός τελεί υπό κατασκευή, σε έκταση 280 χλμ. Παράλληλα, εξετάζονται οι δυνατότητες ολοκλήρωσης της κατασκευής με συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων. Ο προγραμματισμός του έργου προβλέπει ότι μέχρι το 2002 το σύνολο του άξονα θα λειτουργεί.

Η αξιοποίηση της Εγνατίας συμπληρώνεται και με την κατασκευή μεθοριακών σταθμών και καθέτων αξόνων, για τους οποίους

έχουν διασφαλιστεί πόροι 40 δις δρχ., κυρίως στα πλαίσια του προγράμματος INTERREG. Ήδη προωθούνται αρκετά από αυτά τα έργα, ιδίως οι άξονες Κήποι - Ορμένιο, Σιάτιστα - Κρυσταλλοπηγή, Θεσσαλονίκη - Προμαχώνας, Δράμα - Εξοχή. Άλλα έργα βρίσκονται ακόμα σε φάση μελέτης, ενώ εκτελούνται μεθοριακά έργα, που διευκολύνουν επίσης την ανάπτυξη του εμπορίου και των συναλλαγών.

Τελικά, όσον αφορά τις **οδικές μεταφορές** εδραιώνεται ο ρόλος της Εγνατίας Οδού ως η κύρια σύνδεση Δύσης-Ανατολής, με στόχο τη μεγάλη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής που εκτείνεται από τη Βαλτική μέχρι τη Μεσόγειο. Είναι χαρακτηριστικό ότι το ενδιαφέρον των ομόρων χωρών μας, της Αλβανίας, της ΠΓΔΜ και της Βουλγαρίας έχει αναπροσανατολιστεί προς την κατεύθυνση της απόκτησης κάθετων συνδέσεων με την Εγνατία, αντί της προώθησης ανταγωνιστικών σχεδίων που δεν θα ήταν μάλιστα βιώσιμα.

Ως προς τις σιδηροδρομικές μεταφορές, πρόσφατα, υπογράφηκε πρωτόκολλο συνεργασίας του ΟΣΕ με τον Οργανισμό Αλβανικών Σιδηροδρόμων, που επιβεβαιώνει των ανάγκη υλοποίησης της γραμμής Φλώρινας - Πόγραδετς ώστε να υλοποιηθεί η σιδηροδρομική διασύνδεση από το Δυρράχιο μέχρι το Ορμένιο. Οι δύο φορείς ανέλαβαν να εξεύρουν τους διεθνείς χρηματοδοτικούς πόρους γι' αυτό το εξαιρετικής σημασίας έργο. Θέλω επίσης, να αναφέρω το αμοιβαίο Ελληνο-Σερβικό ενδιαφέρον για την ένταξη του άξονα Θεσσαλονίκης - Σκοπίων -Βελιγραδίου - Νόβισταντι - Βουδαπέστης στους Διευρωπαϊκούς Άξονες.

Στον τομέα της Ενέργειας έχουν εδραιωθεί νέοι ορίζοντες οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης με την κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής, αλλά και δράσεις της ΔΕΗ και του ΚΑΠΕ, κυρίως στα πλαίσια ευρωπαϊκών προγραμμάτων (INTERREG, THERMIE, κ.ά.). Στηρίζουμε τον πετρελαιοαγωγό Burgas-Αλεξανδρούπολης, έργο αποφασιστικής οικονομικής και πολιτικής σημασίας για την περιοχή, για το οποίο συμφωνήσαμε πρόσφατα, σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες πλευρές τη χρηματοδότηση της μελέτης του, με ελληνική πρωτοβουλία και ευρωπαϊκή βοήθεια. Ανάλογης σημασίας είναι και ο αγωγός φυσικού αερίου από τη Ρωσία, ο οποίος έχει ολοκληρωθεί από τα τέλη 1996 και προχωρεί η κατασκευή των δικτύων, ενώ για τον αγωγό Δυτικής Ελλάδας-Αλβανίας γίνεται μελέτη σκοπιμότητας από τη ΔΕΗ, η οποία χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Διευρωπαϊκών Δικτύων της ΕΕ.

Επιπλέον η ΔΕΗ προωθεί τη διασύνδεση με γειτονικές χώρες (FYROM) και την ενίσχυση των γραμμών από Αλβανία και Βουλγαρία, ενώ σε στάδιο μελέτης βρίσκονται υδροηλεκτρικά έργα στην Αλβανία και διοργανώνονται εκπαιδευτικές αποστολές από τις παρευξείνιες χώρες στη ΔΕΗ. Το ΚΑΠΕ στα πλαίσια κυρίως ευρωπαϊκών προγραμμάτων διενεργεί μελέτη ενεργειακού σχεδιασμού Ηπείρου-Αλβανίας, ενώ με ελληνική πρωτοβουλία ολοκληρώθηκε Οδηγός Ενεργειακών Επενδύσεων για τα Βαλκάνια και βρίσκεται σε εξέλιξη συνεργασία με Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ιδρύματα.